

ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ СУДА СРБИЈЕ

ПОНИШТАЈ ПИСМЕНОГ ТЕСТАМЕНТА ПРЕД СВЕДОЦИМА

Пресудом Општинског суда у Великој Плани П. бр. 1628/81 од 26. XII 1983. године, усвојен је тужбени захтев тужиоца и писмени тестамент пок. Б. М. од 4. XII 1980. године пред сведоцима је поништен услед недостатка форме.

Окружни суд у Смедереву је пресудом Гж. бр. 699/84 од 19. IX 1984. године преиначио наведену пресуду Општинског суда у Великој Плани и одбио тужбени захтев којим је тужилац тражио да поништи тестамент.

Према утврђеном чињеничном стању, а што је међу странкама неспорно, завешталац је 4. XII 1980. године потписао тестамент који му је саставило треће лице, па су истог дана накнадно приступили сведоци и пошто су наглас прочитали тестамент завештаоцу, за које је завешталац изјавио да је његова воља изражена у тестаменту, потписали су тестамент.

Првостепени суд је на конкретан случај применио чл. 64. Закона о наслеђивању СР Србије („Сл. гласник СР Србије“ бр. 1/80), и нашао да у конкретном случају није испуњена законска форма сачињавања писменог тестамена пред сведоцима, јер није потписан у присуству два сведока, него су га сведоци накнадно потписали.

Другостепени суд сматра да за пуноважност тестамена нема значаја чињеница што тестватор тестамент није потписао у присуству два сведока иако су касније стигли пошто су гласно прочитали тестамент и потом тестватор изјавио да је то његов тестамент исти онај који су сведоци потписали.

По налажењу Врховног суда захтев за заштиту законитости јавног тужиоца Србије је основан.

Према члану 64. Закона о наслеђивању за пуноважност писменог тестамена пред сведоцима се захтева да завешталац исправу о тестаменту, који му је неко други саставио, својеручно потпише у присуству два сведока, изјављујући пред њима да је то његов тестамент. Овај пропис ваља тумачити тако да потписивање тестамена од стране завештаоца и његова изјава да је то његов тестамент морају бити учињени истовремено пред сведоцима тестамена, јер су изјава тестватора да је то његов тестамент и потпис сведока једна правна радња, што значи да радње које чини завешталац су временски и просторно повезане, из чега произлази да морају бити извршене у присуству оба сведока, после чега сведоци један за другим потписују.

С обзиром на строгу форму тестамена која је прописана чланом 64. Закона о наслеђивању, не може се прихватити правно становиште другостепеног суда да је у конкретном случају испуњена форма тестамена, ако су два сведока приспела после потписивања тестамена од стране завештаоца и исти потписали, па је правилна одлука првостепеног суда када је поништио тестамент.

(Врховни суд Србије, пресуда Гзз 40/85
од 9. IV 1985. год.)

ЗАКОНСКО ИЗДРЖАВАЊЕ ДЕЦЕ

Окружни суд у Београду је пресудом П. бр. 4225/81 од 10. XII 1981. године развео брак странака на основу чл. 83. Закона о браку и породичним односима, а малолетну децу поверио на чување и васпита-

ње туженику, а тужиља је обавезана да за малолетну децу плаћа 200 и 100 динара месечно.

Тужиља је изјавила жалбу против наведене пресуде у делу којим је одлучено о издржавању деце због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд Србије је у том делу укинуо пресуду јер има такве недостатке због којих се не може испитати, чиме је учињена битна повреда из чл. 354. ст. 2. тач. 13. ЗПП.

Одлучујући о издржавању деце Окружни суд је засновао своју одлуку само на основу исказа тужиље да ће моћи да доприноси издржавању оба детета са износом од 300 динара.

Међутим, суд по службеној дужности води рачуна о интересима малолетне деце у брачним споровима када одлучује о вршењу родитељског права после престанка брака што произлази из одредаба чланова 125, 374, 375, 378, 382, 383, 384, и 385. Закона о браку и породичним односима.

У складу са наведеним одредбама, суд није везан споразумом родитеља о издржавању деце, већ по службеној дужности одлучује о издржавању мал. деце, тако што сам или преко органа старатељства прибавља потребне доказе о укупним потребама за издржавање деце и о материјалним могућностима родитеља, па уколико нађе да су потребе за издржавање веће од износа који је споразумом родитеља постигнут досудиће веће издржавање. Уколико нађе да родитељи ни појединачно ни заједнички нису у могућности да подмире потребе издржавања малолетне деце, у висини предвиђеној Законом о браку и породичним односима обавестиће орган старатељства да прошири тужбу за издржавање на друга лица која су сходно чл. 306. и 307. наведеног закона дужна да дају издржавање. Уколико се утврди да ни она нису у могућности да подмире потребе за издржавање деце, орган старатељства предузима потребне мере по прописима о социјалној заштити.

У спору за издржавање ваља утврдити у смислу чл. 309—311. Закона о браку и породичним односима укупан износ потребан за издржавање деце, а он се утврђује сразмерно могућностима родитеља који су дужни да дају издржавање.

Приликом утврђивања потреба за издржавање малолетне деце морају се утврдити све околности које утичу зараду као и сопствене потребе и законске обавезе издржавања. Посебно се узима у обзир као допринос у издржавању деце рад и старање које ће свакодневно улагати у негу и подизање деце родитељ коме су деца поверена.

Приликом оцењивања могућности родитеља узимају се у обзир сва њихова примања и могућности да стичу зараду као и сопствене потребе и законске обавезе издржавања. Посебно се узима у обзир као допринос у издржавању деце рад и старање које ће свакодневно улагати у негу и подизање деце родитељ коме су деца поверена.

Како у конкретном случају Окружни суд није поступио у складу са наведеним одредбама Закона о браку и породичним односима тј. није утврдио укупан износ потребан за издржавање деце, а нису поуздано утврђене ни могућности тужиље и туженог осим што из списка произлази да и они немају довољно средстава за њихово издржавање; из чега следи обавеза чланова породице и других сродника као и обавеза друштвене заједнице за осигурање средстава за издржавање деце, уколико сродници нису у могућности да подмире потребе малолетне деце, уколико немају сроднике који су обухваћени обавезом издржавања, пресуда је морала бити укинута.

Због напред изнетих разлога, Врховни суд је применом чл. 370. ЗПП а у вези са чл. 378. Закона о браку и породичним односима одлучио као у изреци решења.

(Врховни суд Србије решење Гж. 57/82
од 9. II 1982. год.)

НАКНАДА ЗА НЕПОКРЕТНОСТИ КОЈЕ СУ ПРЕНЕТЕ АДМИНИСТРАТИВНИМ ПУТЕМ

Решењем Општинског суда у Књажевцу Р. бр. 240/81 од 8. IV 1982. године одбијен је предлог предлагача Радне организације за дубинска и истражна бушења и друга геолошка истраживања „ДИБ“ — Књажевац, да се противник предлагача Пољопривредни комбинат „Цервин“ у Књажевцу обавезе да му исплати накнаду за непокретности које су административним путем пренете у право коришћење са предлагача на противника предлагача на означеним катастарским парцелама, са постојећим пословним објектима на овим непокретностима у месту „Дражавска река“, КО Књажевац.

Окружни суд у Зајечару је решењем Гж. бр. 1555/82 од 11. X 1982. године одбио као неосновану жалбу предлагача и потврдо наведено решење Општинског суда у Књажевцу.

Одлука о одбијању накнаде за земљиште жалбом није нападана, а што се тиче одлуке у вези са накнадом за пословне објекте нижестепени судови су закључили да је предлагач један део пословних објеката бесправним сазидо, тј. без грађевинске дозволе надлежног управног органа, а да је остале пословне објекте прибавио бестеретно, те да му због тога не припада право на накнаду за ове објекте.

По налажењу Врховног суда овакво правно становиште нижестепених судова је у супротности са одредбама чл. 83—89. Закона о експропријацији („Сл. гласник СРС“, бр. 27/78).

Ово стога, што је чл. 85. ст. 3. и 4. Закона о експропријацији предвиђено да за одузета права у погледу зграда и других грађевинских објеката организацији удруженог рада, односно друштвено правном лицу припада право на одговарајућу накнаду, с тим што ову накнаду сноси правно лице на које се пренос врши.

Из ових законских одредби произлази да када се ради о праву на накнаду за одузета права у погледу зграда и других грађевинских објеката у случају административног преноса, закон не прави разлику да ли су зграде и други грађевински објекти обухваћени решењем о административном преносу без терета или не, и да ли су изграђени са одобрењем надлежног органа или не.

Напротив, пошто се ова питања у смислу чл. 89. и осталих одредби Закона о експропријацији морају утврдити само у току поступка око доношења решења о административном преносу, а из одредби чл. 85. ст. 3. и 4. поменутог Закона произлази да ранијем кориснику за све објекте који су предмет правоснажног решења о административном преносу припада право на одговарајућу накнаду на терет правног лица на које се пренос врши.

Ванпарнични суд је везан правоснажним решењем надлежног управног органа о извршеном административном преносу права коришћења земљишта и пословних објеката на том земљишту у погледу непокретности које су обухваћене тим решењем и ванпарнични суд није овлашћен да цени законитост решења надлежног управног органа. Законитост побијаног решења могла се оспорити само у поступку у коме је то решење донето употребом редовног или ванредног правног средства.

Због изнетих разлога, Врховни суд је на основу чл. 395. ст. 2. а у вези са чл. 408. ЗПП одлучио као у изреци решења.

(Врховни суд Србије —
решење Гзз. бр. 16/83)

ОБАВЕЗНА ФИЗИЧКА ОБУКА ЈНА И ТЕЛЕСНА ПОВРЕДА

„У првостепеном поступку је утврђено да је за време обавезне физичке обуке за војна лица у ВП на помоћном стадиону ЈНА, тужилац

претрпео тешку телесну повреду у виду прелома зглобног наставка десне лакатне кости. До повреде је дошло у току играња фудбала, у којој је игри тужилац као играч одбране скочио за лоптом и сударио се са противничким играчем. У судару је тужилац незгодно пао на десну руку. Утврђено је да се игра одвијала под надзором стручног војног лица и на погодном терену.

Према оваквом чињеничном стању није правилно примењено материјално право када је усвојен захтев тужиоца за накнаду штете претрпљене услед задобијене повреде. Нижестепени судови полазе од чињенице да је тужилац повређен у току обавезне физичке обуке, односно у околностима са повећаном опасношћу, тако да тужена одговара по основу објективне одговорности.

Међутим, не може се у конкретном случају прихватити да је спортска игра околност са повећаном опасношћу, уколико су у току игре предузете одговарајуће мере да се игра одвија у спортском духу и у складу са правилима. Циљ спортских игара је у интересу боље организације живота и треба да има рекреативни карактер, због чега се и физичка култура у служби ЈНА предузима као обавезна. То произлази из одредбе чл. 48. ст. 1. тач. 6. Закона о служби у оружаним снагама („Сл. лист СФРЈ“, бр. 32/78).

Према томе, не може се у конкретном случају сматрати да између повреде тужиоца и његове обавезе према служби у ЈНА постоји узрочна веза због које би сада тужена одговарала за штету. Ово тим пре што је тужилац фудбал играо под надзором војног старешине одређеног као стручног, и на терену специјално опремљеном за такву игру. Случај тужоца би се могао пре оквалификовати као несрећа у вези са вршењем војне обавезе, у коју је ступио под сопственим ризиком од евентуалних последица своје недовољне пажње у току играња лоптом.

Из наведених разлога Врховни суд је нашао да захтев тужиоца у целости није основан, па је на основу чл. 395. ст. 1. ЗПП одлучио као у изреци. Врховни суд је преиначио пресуде Окружног и општинског суда и одбио као неоснован захтев тужиоца за накнаду штете услед задобијене повреде.

(Врховни суд Србије у Београду,
Рев. 1579/86)

НАКНАДА ШТЕТЕ ПРОУЗРОКОВАНЕ ЖЕЛЕЗНИЧКИМ УДЕСОМ

Пресудом Општинског суда у Смедереву П. бр. 317/84 од 27. III 1984. године одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се туженици Железничко транспортно предузеће у Београду и ЗОИЛ „Дунав“ обвезу солидарно и да јој на име накнаде штете исплате: због претрпљених физичких болова 100.000 динара, због претрпљеног страха 100.000 динара, због умањења општеживотне активности 100.000 динара, због смањења радне способности 250.000 динара, због умањења естетског изгледа 93.000 динара и на име мање примљеног личног дохотка износ од 20.000 динара, као неоснован.

Окружни суд у Смедереву је пресудом Гж. бр. 1131/84 од 7. VIII 1984. године одбио жалбу тужене и потврдио наведену пресуду Општинског суда.

Према утврђеном чињеничном стању произлази да је тужиља путовала возом 22. марта 1981. године па је услед исклизнућа воза у близини Сталаћа, више лица погинуло а неколико, међу којима и тужиља, теже телесно повређено.

Нижестепени судови су заузели правно становиште да је тужбени захтев за накнаду штете неоснован, јер против окривљених није вођен

кривични поступак, пошто је до удеса дошло због клизања терена, па у смислу чл. 173. и 177. Закона о облигационим односима, туженик Железничко транспортно предузеће Београд као ималац опасне ствари је ослобођен од одговорности пошто је утврђено да је штета прузрокована клизањем терена, тј. услед узрока који се налази ван ствари, чије се дејство није могло предвидети, избећи или отклонити.

Међутим, судски вештаци др Стеван Стефановић, др Сава Јањић и др Драгутин Мушкатировић у извештају о узроцима наведеног удеса од 5. септембра 1981. поред осталог констатовали су: да је клизање земљишних маса настало услед промене стања тла у ножици падине због ерозивног дејства реке Јужне Мораве и суфозионих процеса кретањем подземне воде кроз квартарне седименте површинског слоја и због осцилације нивоа подземне воде услед промена водостаја у реци. Обала реке на овом месту трајно је изложена ерозивном дејству речног тока. Промену водостаја у реци изазвале су осцилације нивоа подземне воде. Дуготрајни процеси ерозије потпомогнути фузионим процесима довели су постепено до смањења отпорности тла у ножици падине, а тиме и до смањења степена њене стабилности услед чега је дошло до клизања ножице падине.

Вештаци су закључили да је основни узрок клизања терена на месту удеса дуготрајно ерозивно дејство реке у насипу падине.

Према одредби чл. 177. ст. 1. Закона о облигационим односима, ималац опасне ствари се ослобађа одговорности ако докаже да штета потиче од неког узрока који се налази ван ствари, а чије се дејство није могло предвидети, ни избећи или отклонити.

У конкретном случају није рашчишћено да ли се дуготрајно дејство реке у ножици падине могло приметити и предвидети и да ли је тужено Железничко транспортно предузеће у вези с ерозивним дејством реке било обавезно да дејство ерозије и стабилност ножице падине и потпорног зида стално или повремено контролише, и предузима одговарајуће активности за санирање уочених последица дејства ерозије и спречавања настанка штете.

Ималац опасне ствари у смислу чл. 177. ст. 1 Закона о облигационим односима се ослобађа одговорности ако докаже да штета потиче од неког узрока који се налазио ван ствари, а чије се дејство није могло предвидети ни избећи или отклонити.

Стога, по схватању Врховног суда за ослобођење од одговорности за проузроковану штету због дејства догађаја ван ствари који се није могао предвидети, избећи или отклонити, потребно је да тужени докаже да то дејство у конкретном случају и поред констатације вештака да је обала реке на овом месту трајно изложена ерозивном дејству речног тока, а полазећи од делатности тужене радне организације, да иста није могла предвидети и тиме ни последице дуготрајног и сталног дејства ерозије реке у ножици падине, па у вези са тим да се клизање тла и онеспособљеност железничке пруге у конкретном случају није могло предвидети и спречити.

Како због погрешног правног схватања и погрешне примене материјалног права чињенично стање у погледу одговорности туженог и права на накнаду одређених видова штете није потпуно утврђено, Врховни суд је у смислу чл. 395. ст. 2. ЗПП, одлучио као у изреци решења.

(Врховни суд Србије,
решење Рев. бр. 437/85)

Припремио *мр Блажа Марковић*